

Дерев'яно Н.В. Вітчизняний та зарубіжний досвід формування професійного мислення дизайнера у процесі фахової підготовки. Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки / Головний редактор Локарева Г.В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2015. № 2 С.116-125

УДК 378:7.012(045)

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ДИЗАЙНЕРА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Н.В. Дерев'яно,

Класичний приватний університет, вул. Жуковського, 70 Б, м. Запоріжжя, Україна

nataliyader@gmail.com

У статті аналізується вітчизняний та зарубіжний досвід формування професійного мислення дизайнера у процесі фахової підготовки. Шляхом порівняння дизайнерських шкіл різних країн окреслені основні проблеми вітчизняної професійної підготовки дизайнерів. Акцентується увага на необхідності формування професійного мислення дизайнерів, що визначає ефективність професійного формування та розвитку особистості.

Ключові слова: дизайн-освіта, професійне мислення, фахова підготовка дизайнерів.

ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ ДИЗАЙНЕРА В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Н.В. Дерев'яно

Классический приватный университет, ул. Жуковского, 70 Б, г. Запорожье, Украина

nataliyader@gmail.com

В статье анализируется отечественный и зарубежный опыт формирования профессионального мышления дизайнера в процессе профессиональной подготовки. Путём сравнения дизайнерских школ разных стран очерчены основные проблемы отечественной профессиональной подготовки дизайнеров. Акцентируется внимание на необходимости формирования профессионального

мышления дизайнеров, которое определяет эффективность профессиональной формирования и развития личности.

Ключевые слова: дизайн-образование, профессиональное мышление, профессиональная подготовка дизайнеров.

NATIONAL AND FOREIGN FORMATION EXPERIENCE OF PROFESSIONAL THINKING DESIGNERS IN THE COURSE OF PROFESSIONAL TRAINING

N.V. Derevyanko

Classic Private University, ul. Zhukovsky, 70 B, Zaporozhye, Ukraine

nataliyader@gmail.com

The article analyzes the national and foreign formation experience of professional thinking designers in the course of professional training. In the process of comparing the design schools of different countries are the main problems of national training designers. The attention is focused on the necessity of formation of professional thinking designers, which determines the efficiency of professional activity of the person and their professional development.

Among the main problems of national design training appropriate the following.

Firstly, Insufficient developed the methodology of design activity determines the basis of the professional training of future specialists. This is due to a slight experience of design work in general and design education in particular, and as a result of volume and diversity of design fields.

Second, the "mass" of design work, which is reflected in the fact that "mass-man" (by K. Mannheim, Karl Jaspers) determines the substantive aspects of modern design, influences the emergence of a new system of requirements to the content of the activities of the designer, creates a new social inquiry. It makes adjustments to the system of professional education of future designers, and often contributes to its improvement.

Third, the overwhelming focus of the training design students in the formation of their professional knowledge and skills. Lack of attention to development of professional and personal qualities, including - professional thinking. This is reflected in the content of most design training programs.

Implementation of the analysis of the features of professional training of designers in universities abroad leads to the following conclusions.

Firstly, the system of professional education of future designers in the United States, Germany, Britain, Italy, have much in common, but each one has its own outstanding features: corporate training in the United States, the link with production in Germany, the combination of design training with engineering in the UK, increasing humanitarian component content of design education in Italy.

Secondly, in the training of designers in American and European universities focusing on the formation of professional thinking of future specialists in order that in the learning process methods are used abstractly shaped association volume search, combinatorial search, building designer, design and technological correspondences open shape; active learning methods are implemented: training, role training and business games; organized competitions "free forming", anti-design art exhibitions, trade fairs, exhibitions and others.

Analysis of national and foreign experience of formation of professional thinking of the future of designers shows the importance of this phenomenon. But it should be noted the uncertainty of a clear interpretation of the essence of professional thinking, the existence of different approaches to the formation of qualities or constituents of professional thinking designers who depend on the trends in the development of national systems design. National experience of formation of designers' professional thinking represented isolated examples. This indicates a lack of orientation of design education in the formation of professional thinking of the future designers. This determines the need for further research to find ways to new forms and methods of its formation in the professional training.

Keywords: design education, professional thinking, training designers.

Визначення педагогічних умов формування проектно-образного мислення у майбутніх дизайнерів у ВНЗ потребує вивчення вітчизняного і світового досвіду як особливостей професійної підготовки студентів-дизайнерів взагалі, так і розвитку в них професійної мисленнєвої діяльності, зокрема.

Дизайнерська освіта в Україні розвивається у межах загальноєвропейських процесів, спираючись на національні освітянські та художні традиції, проте має незначний, порівняно з європейським та американським, досвід професійної підготовки фахівців.

Досвід вітчизняної дизайн-освіти найбільш повно представлений у дослідженнях В. Даниленка, О. В. Вишневської, В. М. Косіва, Ю.Г. Легенького, В.Ф. Прусака, В. Ф. Сидоренка, П. М. Татіївського, В.В. Турчина. Зарубіжний досвід фахової дизайн-підготовки, а саме аспекти формування професійного мислення дизайнерів прослідковується у наукових працях Т.Ю. Бистрової, О.І. Генисаретського, Дж. О'Коннора, Дж. К.Джонса, В.І. Івашенка, А.А. Магомедової, М. Ньольке, І.С. Карімової. Проте проблематика професійного мислення майбутніх дизайнерів і до сьогодні потребує більш глибокого дослідження з метою виявлення шляхів його формування у навчальному процесі.

Мета статті полягає у аналізі вітчизняного та зарубіжного досвіду формування професійного мислення дизайнера у процесі фахової підготовки.

Вітчизняна радянська система професійної підготовки дизайнерів почала свою розбудову з виникненням Всесоюзного науково-дослідницького інституту технічної естетики (ВНДТЕ) та кафедр промислового мистецтва у 60-тих роках ХХ ст. Після Постанови Ради Міністрів СРСР від 20.04.1968 р. “Про покращення продукції промислового машинобудування та товарів культурно-побутового призначення шляхом впровадження методів художнього конструювання” створюються його філії та конструкторські бюро по всій країні, відкриваються кафедри промислового мистецтва у Москві, Ленінграді, Харкові, Мінську, Свердлові. Саме у цих містах з'явилися школи дизайну, які мають власні специфічні особливості підготовки фахівців відповідно орієнтації регіону, його культурних традицій, конкретних умов вузів.

Програми підготовки майбутніх дизайнерів, у ті роки художників-конструкторів, будувались відповідно функціонально-ергономічного підходу, що передбачав єдність функціоналізму та технічної естетики. У програмі

професійної підготовки за спеціальністю “Промислове мистецтво” у 60-тих роках ХХ ст. існувало чотири блоки дисциплін, які існують дотепер: проектування та промислове навчання, художньо-композиційні, гуманітарні та технічні дисципліни. Ці блоки дисциплін були рівними за обсягом годин навчального часу, проте художньо-композиційний компонент незначною мірою домінував. Це, як зазначають сучасні дослідники дизайну та дизайн-освіти, стало специфічною рисою вітчизняної професійної підготовки фахівців.

У 80-тих роках ХХ ст. розпочався перехід до системного проектування в дизайні: проектування з художнього конструювання об’єктів виходить на проектування цілісно структурних об’єктів у сукупності просторово-предметних систем та діяльностей, що у них відбуваються. Це означало, що метод художнього конструювання, який складав сутність професії, не забезпечував галузь діяльності, яка вже поширилася, та увійшов у систему методів проектування дизайну. Так спеціальність “Промислове мистецтво” трансформувалася у спеціальність “Дизайн”, за якою для підготовки майбутніх фахівців потребувалися нові програми, педагогічні технології, викладачі.

Вирішення у той час нових надскладних завдань дизайну висунуло особливі вимоги до фахівців. Так, наприклад, зазначалося, що спеціаліст з дизайну, окрім спеціальних знань та умінь, повинен мати розвинуті аналітичні здібності: уміння системно мислити, проектувати, комплексно вирішувати дизайн проблеми тощо [4]. З цього часу формування професійного мислення стало розглядатися як завдання професійної підготовки дизайнерів у вітчизняних ВНЗ. Основним методом формування дизайнерського мислення в процесі навчання вважалося, як свідчать учені, використання комп’ютерних технологій.

На сьогодні у Концепції розвитку національного дизайну в Україні зазначено, що професійний рівень дизайн-освіти передбачає цілеспрямовану підготовку фахівців, що безпосередньо працюють у сферах дизайнерської практики, науки та освіти. З огляду на перспективу економічного зростання виникає необхідність підготовки відповідної кількості фахівців з дизайну різної

спеціалізації. Існуюча практика відкриття нових спеціалізацій з дизайну носить, у більшості випадків, недостатньо системний характер. Це зумовлює необхідність розробки обґрунтованої системи спеціалізацій у цій сфері, формування стандартів з освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм зі спеціальності “Дизайн”, спрямованих на всебічний професійний розвиток фахівців.

Провідними школами вітчизняного дизайну стали Львівська національна академія мистецтв, Київська національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва ім. М. Бойчука та інші.

Згідно стандарту вищої освіти спеціальності “Дизайн” галузі знань 0202 Мистецтво, фахівець отримує кваліфікацію художника-конструктора (дизайнера) і повинен володіти наступними компетенціями:

- компетентно вирішувати професійні питання всіх етапів і складових творчого процесу дизайн-діяльності в різноманітних створюваних об’єктах;
- на основі широкої ерудиції та культури органічно поєднувати системні знання та практичні навички в самостійній чи в складі колективу творчій, проектній та експериментальній діяльності в галузі дизайну;
- реалізувати свої професійні можливості в різноманітних сферах народного господарства країни та напрямках життєдіяльності людини;
- з використанням сучасних технічних засобів створювати дизайнерські розробки об’єктів різноманітної складності та сфер господарської діяльності;
- брати участь у проектній реалізації складових дизайн-програм;
- використовувати всі сучасні дизайнерські прийоми та засобами проектно-графічного та об’ємно-просторового моделювання для формулювання, візуалізації, аргументації та реалізації авторської ідеї при створенні дизайн-проектів.

На думку розробника освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціальності "Дизайн" галузі знань 0202 Мистецтво В.Ф. Прусака [5], метою

професійної підготовки майбутніх фахівців є формування в них готовності до професійної діяльності, яка включає три компоненти:

1) когнітивний, що передбачає володіння студентами-дизайнерами основними професійними знаннями, зміст яких поєднує такі напрями як:

– загальнотеоретичний (передбачає засвоєння дисципліни гуманітарного і соціально-економічного змісту, історико-культурного циклу);

– загальнохудожній (опанування методикою та технікою зображення, входження до процесу образотворчості);

– професійно орієнтований (забезпечує формування вміння творити нові форми, гармонійне середовище життєдіяльності людини від ідеї до її реалізації в матеріалі);

– інженерно-технічний та технологічний (засвоєння принципів та техніки конструювання, технології матеріалів і виробництва речей, обладнання та допоміжного інструментарію; опанування чинними стандартами та технічними умовами на виробі);

– організаційно-технічний (оволодіння принципами та прийомами збирання, систематизації та використання інформації та проведення дослідницької діяльності зі спеціальності; засвоєння організаційно управлінських та економічних аспектів роботи підприємств різних видів діяльності, проектно-конструкторських організацій; оволодіння основами безпеки життєдіяльності).

2) діяльнісно-операційний, який включає професійні вміння. Автор зазначає, що головним і загальним для всіх студентів є вміння розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням витвори, творчо вирішувати композиційні, колористичні й технічні завдання. Крім того, важливими професійними вміннями для майбутніх дизайнерів є вміння, пов'язані з відтворенням образотворчими засобами авторської ідеї, дизайн-пропозиції, а також навички проектанта, конструктора, макетувальника; вміння виконувати експериментальні взірці; вміння професійно володіти графічними й технічними засобами та допоміжним інструментарієм [3];

3) особистісний, пов'язаний з креативним аспектом дизайнерської діяльності.

Кожен з пунктів свідчить про формування особистості, здатної забезпечити економічну сферу висококваліфікованим фахівцем, який зможе творчо вирішувати задачі ринку споживання і реалізувати себе у професійній діяльності. Отже, в сучасній дизайн-освіті основний акцент зміщується з набуття певних теоретичних знань, художніх вмінь і практичних навичок на підготовку фахівця, який повинен вирішувати самостійно або в складі колективу дизайн-проблеми, звідси впливає необхідність формування когнітивних якостей майбутнього дизайнера, що нададуть змогу якісної інтеграції набутих знань, вмінь та навичок у професійну діяльність.

Як зазначає В.Ф. Прусак, основними перспективними напрямками підготовки дизайнерів у вітчизняних вищих навчальних закладах є її:

- гуманізація – розвиток в майбутніх фахівців гуманітарного світобачення, загальної культури, моральної відповідальності, естетичного чуття, просторово-часової уяви, вільного володіння засобами відображення інформації;

- культурологізація – використання культуротворчих чинників, передусім таких як мовні, національно-архетипні, символічні засоби вираження всезагального;

- екологізація – засвоєння основ екології, реалізацію екологічного підходу до творення речей та об'єктів життєдіяльності людини, розвиток екологічного мислення;

- соціологізація – утвердження дизайну як соціальної характеристики сучасного суспільства [5]. Усі ці напрями, на нашу думку, відображають тенденцію сучасної вітчизняної дизайн-освіти до вирішення першочергового завдання професійної підготовки майбутніх фахівців – формування в них професійного, проектного-образного мислення.

Серед основних проблем вітчизняної професійної підготовки дизайнерів доцільно, на наш погляд, виокремити такі.

По-перше, недостатня розробленість методології дизайн-діяльності, яка визначає основу професійної підготовки майбутніх фахівців внаслідок незначного досвіду дизайнерської праці в цілому та дизайн-освіти зокрема, а також внаслідок об'ємності та різноплановості галузей дизайну (від конструкцій приміщень до моделювання одягу та рекламної поліграфії).

По-друге, “омасовлення” дизайнерської праці, яке виявляється у тому, що “людина-маси” (за К. Мангеймом, К. Ясперсом) визначає змістовні аспекти сучасного дизайну, впливає на виникнення нової системи вимог до змісту діяльності дизайнера, формує новий соціальний запит. Це, в свою чергу, вносить корективи в систему професійного навчання майбутніх дизайнерів і часто не сприяє її покращенню, вдосконаленню.

По-третє, переважна спрямованість професійної підготовки студентів-дизайнерів на формування в них професійних знань і вмінь, приділення недостатньої уваги розвитку в них професійно-особистісних якостей, в тому числі – професійного мислення, що відображається в змісті більшості навчальних планів та програм підготовки за напрямом “Дизайн”.

Проте необхідно зазначити, що досвід розвитку дизайнерського мислення в майбутніх фахівців має Харківська школа дизайну (Харківська державна академія дизайну та мистецтв). Як свідчить В.В. Турчин, у таких дисциплінах як “Основи формоутворення”, “Проектування” виділяється низка навчальних методик, що мають найбільш ефективний вплив на формування професійного мислення дизайнера. Суть цих методик – активізація творчого мислення майбутнього дизайнера, розвиток його інтуїції в процесі створення графічних зображень, об'ємних фігур, кольорофактурних композицій, які заглиблюють у художній образ та навчають методиці системного аналізу [7].

Досягненням кафедри “Дизайн” Харківської державної академії дизайну та мистецтв, як стверджує В.В. Турчин [7], є перехід від традиційної “конвеєрної” форми навчання до системи “чотирьох вертикалей”, яка надає найбільш широкий та вільний вибір методів та напрямів розвитку професійного мислення майбутніх дизайнерів. В її основі лежить принцип персоніфікації

навчання, що базується на прагненні творчої особистості до самоствердження завдяки індивідуально-персоніфікованій діяльності. На практиці це виявляється у тому, що студент обирає найбільш близький йому проектно-художній метод, а викладач – найбільш ефективний педагогічний метод. Це призводить до “формування певного типу проектно-образного мислення, яке враховує здатність кожного студента визначати властивий йому метод творчого самовираження, характерний для його професійної орієнтації у межах таких умовно позначених напрямів як “арт-дизайн”, “інженерний дизайн”, “концептуальний дизайн”, “екологічний дизайн”.

Незважаючи на передовий досвід формування професійного мислення майбутніх дизайнерів у Харківській державній академії дизайну та мистецтв, на жаль, можна констатувати про його майже одиничний характер. Здійснений нами аналіз навчальних планів та програм професійної підготовки дизайнерів у інших ВНЗ свідчить про спрямованість навчання студентів на формування традиційних для педагогіки вищої школи компонентів – професійних знань та професійних умінь, що й зазначено в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця, й недостатню орієнтацію на формування в них професійного мислення.

У Російській Федерації на сьогодні існує велика кількість ВНЗ як державної, так і приватної форми власності, в яких випускають дизайнерів різного профілю. Серед основних завдань професійної підготовки дизайнерів визначені такі:

- 1) формування потреби в постійному професійному саморозвитку, самоосвіті;
- 2) розвиток уяви, фантазії, асоціативного, просторового та образного мислення;
- 3) формування вмінь використання комп’ютерних технологій для розробки та подання дизайнерської ідеї;
- 4) розвиток умінь та навичок дослідницької діяльності;
- 5) розвиток прагнення до новизни в прийнятті рішення.

Основними методологічними принципами сьогоденної російської дизайн-освіти, як зазначає член координаційної ради Співки дизайнерів Росії О.В. Шаренкова, є такі:

- формування нового динамічного стилю дизайн-навчання;
- впровадження в навчальний процес авторських дизайн-програм;
- залучення до навчального процесу актуальних майстрів дизайну, творчих лідерів, які займають активну професійну позицію щодо формування проектної культури;
- активне залучення студентів до актуального професійного художнього життя, стимулювання їх участі в творчих форумах, конкурсах, сесіях, фестивалях тощо;
- впровадження в навчальний процес найсучасніших інформаційних технологій;
- перехід від застарілих об'єктивних методик до суб'єктивного особистого досвіду викладача, врахування його творчої інтуїції [8].

На думку Н.О. Вострикової, головним завданням сучасної професійної підготовки дизайнерів у Росії є формування загальної культури особистості (приєднання до культурної спадщини) та формування професійних якостей, необхідних для успішної дизайнерської діяльності, враховуючи мисленнєві здібності [1].

Проаналізувавши тематику наукових публікацій, в яких розкриваються перспективні напрями професійної підготовки дизайнерів у Російській Федерації, необхідно зазначити, що більшість з них акцентують увагу на моральному вихованні майбутніх фахівців, на формуванні в них етичних якостей, етнохудожньої культури та використанні інформаційних технологій і виховання інформаційної культури дизайнерів.

Здійснений аналіз Вимог до мінімуму змісту та рівня професійної підготовки випускників за спеціальністю 0524.00 – Дизайн Російської Федерації [6], вказує, що незважаючи на ґрунтовно розкриті вимоги до професійних знань, умінь та навичок фахівців (загальні вимоги та вимоги за

циклами дисциплін), у них взагалі не зазначені ті характеристики мислення, які повинен мати професійний дизайнер.

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що професійна підготовка дизайнерів у вищих навчальних закладах США може бути охарактеризована як практично-зорієнтована, корпоративна, що виявляється у переважанні практико-зорієнтованих навчальних дисциплін, обов'язковому проходженні виробничої практики кожний третій семестр у провідних компаніях та корпораціях. Майбутні дизайнери мають можливість брати участь у “школах дизайнерів”, “школах-лабораторіях”, в яких відбувається практична реалізація власних новаторських проєктів. У процесі професійної підготовки дизайнерів у американських навчальних закладах реалізується індивідуальний підхід, який ґрунтується на свободі викладача не тільки у виборі форм та методів навчання, але й власних авторських програм.

Як зазначає Де Форест Е. [2], навчальні програми для дизайнерів можуть бути спрямованими або на дослідження та вирішення проблем кінцевого продукту, або на пошук оригінальних ідей, власного вирішення проблеми, або на дослідження відносин між дизайнером та споживачем, або на вивчення аналогій між лінгвістичною та візуальною комунікацією, або на використання мови зображувальних форм та ін. Різносторонність такої системи навчання дизайну забезпечує досягнення такої мети, як підготовка випускника до творчого вирішення складних проблем майбутньої професії та розвиток самостійності його мислення.

Професійне навчання дизайнерів у Німеччині відбувається у дизайн-студіях – школах дизайну, в яких викладаються як теоретичні курси, пов'язані з методикою дизайну, так і практичні курси, що дозволяють студенту оволодіти методами пошуку проєктної ідеї. Важливим для нас є те, що методика навчання майбутніх дизайнерів у німецьких вищих школах ґрунтується на тому, що мислення студентів має бути зорієнтовано на загальні знання про предмет проєктування, далі ці знання використовуються на рівні інтуїції при вирішенні

конкретних завдань із застосуванням певних операцій, прийнятих у дизайн-процесі – так званих інтелектуальних дій [9].

Важливим завданням професійної підготовки дизайнерів вважається розвиток їх системного мислення – багатовимірного “бачення проблеми” з позиції екологічності, економічності, технологічності, психогігієнічності, формоутворення. Для цього використовується презентація об’єктів у графіці та об’ємі, комп’ютерне моделювання, що може забезпечити виникнення ситуацій ризику, непередбачуваності.

У Вищих школах дизайну Німеччині активно використовуються ігрові методи навчання (конкурси “вільного формотворення”, вернісажі антидизайна, ярмарки та ін.), спрямовані на розвиток практичного компоненту дизайнерського мислення.

Для активізації професійного мислення застосовують методи абстрактно-образних асоціацій, об’ємного пошуку, комбінаторного пошуку, будівельного конструктора, конструктивно-технологічних відповідностей, відкритої форми та ін. Усі вищезазначені методи сприяють формуванню та розвитку у студентів аналітичності, економічності мислення, креативності в процесі проектування.

Принцип природовідповідності форм реалізується завдяки дослідженню студентами природних явищ, їх властивостей, а також природних чинників, що впливають на дизайн-проект.

Отже, проаналізувавши досвід професійної підготовки дизайнерів у Німеччині, важливо зазначити, що професійне навчання майбутніх фахівців передусім спрямоване на формування та розвиток у них дизайнерського мислення: проектного, образного, системного, творчого.

Процес професійної підготовки дизайнерів у Великобританії відрізняється виховною спрямованістю. Головна навчальна установка англійських викладачів дизайну полягає в тому, що дизайнерська освіта має готувати фахівців до швидкоплинних змін у самому суспільстві, в цьому сенсі воно зобов’язане не тільки інтегрувати загальні та спеціальні знання, уміння та

навички, але й формувати риси особистості, необхідні для активного сприймання змін у світі.

Виховний процес в англійських школах дизайну відбувається не стихійно, а цілеспрямовано, що забезпечує розвиток таких якостей як: чутливість, інтерес до світу речей, до його різноманітності та єдності; автономність, незалежність; здатність до спілкування з широким колом людей не тільки вербальними засобами в процесі мовного контакту, але і за допомогою письмових текстів, рисунків, схем, креслень; аналітичність, критичність та самокритичність мислення; ментальна активність, відповідальність тощо. Для цього в навчальний процес впроваджуються активні методи навчання: тренінги, рольові навчальні ігри та ін.

В Італії професійна підготовка дизайнерів гармонійно поєднує теоретичну та практичну складові, спрямовані на формування так званої політехнічної культури завдяки поєднанню художніх дисциплін, архітектури та технічних дисциплін, інженерінгу. Крім того, майбутні дизайнери опановують економічні дисципліни. Протягом тижня кожний семестр студенти працюють у дизайн-студіях або компаніях, практично використовуючи набуті знання, опановують авторські дизайн-методи. Важливим для нашого дослідження є те, що протягом усієї професійної підготовки студенти італійських ВНЗ беруть участь у різноманітних тренінгових програмах, “колективних формотворчих заходах”, експериментальних дизайнерських лабораторіях, метою яких є формування особливого професійного дизайнерського мислення, яке поєднує мислення художника та інженера, менеджера та психолога [10].

Отже, здійснений аналіз особливостей професійної підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах за кордоном дає змогу зробити такі висновки. По-перше, системи професійного навчання майбутніх дизайнерів у США, Німеччині, Великій Британії, Італії мають багато спільного, проте кожна з них має свої визначні риси: корпоративне навчання у США, зв'язок з виробництвом у Німеччині, поєднання дизайнерської підготовки з інженерною у Великій Британії, посилення гуманітарної складової змісту дизайн-освіти в Італії.

По-друге, у професійній підготовці дизайнерів у американських та європейських ВНЗ особлива увага приділяється формуванню професійного мислення майбутніх фахівців, з метою чого в навчальному процесі застосовуються методи абстрактно-образних асоціацій, об'ємного пошуку, комбінаторного пошуку, будівельного конструктора, конструктивно-технологічних відповідностей, відкритої форми; впроваджуються активні методи навчання: тренінги, рольові навчальні та ділові ігри; організуються конкурси “вільного формотворення”, вернісажі антидизайну, ярмарки, виставки та ін.

Отже, аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду формування професійного мислення майбутніх дизайнерів свідчить про важливість формування зазначеного феномену. Але необхідно зазначити невизначеність чіткого трактування сутності професійного мислення, наявність різноманітних підходів до формування якостей або складових професійного мислення дизайнерів, які залежать від тенденцій розвитку національних систем дизайну. Вітчизняний досвід формування професійного мислення дизайнерів представлений поодинокими прикладами, що свідчить про недостатню орієнтацію дизайн-освіти на формування професійного мислення майбутніх дизайнерів, що визначає необхідність подальших розвідок у пошуку шляхів нових форм та методів його формування у процесі професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вострикова Н.А. О подготовке дизайнеров в структуре высшего образования / Вострикова Н.А. – Режим доступу: <http://www.rma-hr.org/unesco/materials/1sec/vostrikova.pdf>
2. Де Форест Э. Американські школи дизайну / Э. Де Форест // Дизайн США. – 1989. – № 9. – С. 28-31.
3. Папанек В. Дизайн для реального мира / Папанек В. – М.: Издатель Д. Аронов, 2004. – 414 с.
4. Пильник Р.О. Развитие дизайнерского мышления в образотворческой деятельности / Р.О. Пильник // Вісник ХДАДМ. – 2007. – № 6. – С. 111-116.

5. Прусак В.Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед.н.: спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / В.Ф. Прусак. – Ів.-Франківськ, 2006. – 24 с.
6. Требования к минимуму содержания и уровню подготовки выпускников по специальности 0524.00 – “Дизайн”. – Режим доступа: http://www.ndn.su/text/text_dobr.htm
7. Турчин В.В. Особенности формирования проектно-образного мышления дизайнера: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства спец.: 05.01.03 “Технічна естетика” / В.В. Турчин. – Харків, 2004. – 20 с.
8. Шаренкова Е.В. Дизайн-образование на современном этапе. – Режим доступа: http://jeducation.ru/1_2007/index_1_2007.html
9. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / Под ред. Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов. – М.: Архитектура-С, 2004. – 288 с.
10. Academic programs at the Faculty of Design: POLITECNICO DI MILANO. – Milan: POLITECNICO DI MILANO, 2007. – 206 p.

REFERENCE

1. Vostrikova N.A. O podgotovke dizaynerov v strukture vyisshego obrazovaniya / Vostrikova N.A. – Rezhim dostupu: <http://www.rma-hr.org/unesco/materials/1sec/vostrikova.pdf>
2. De Forest Э. Amerykans'ki shkoly dyzaynu / Э. De Forest // Dyzayn SShA. – 1989. – # 9. – S. 28-31.
3. Papanek V. Dyzayn dlya real'noho myra / Papanek V. – M.: Yzdatel' D. Aronov, 2004. – 414 s.
4. Pyl'nyk R.O. Rozvytok dyzayners'koho myslennya v obrazotvorchiy diyal'nosti / R.O. Pyl'nyk // Visnyk KhDADM. – 2007. – # 6. – S. 111-116.
5. Prusak V.F. Orhanizatsiyno-pedahohichni zasady pidhotovky dyzayneriv u vyshchych navchal'nykh zakladakh Ukrayiny: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped.n.: spets. 13.00.04 “Teoriya ta metodyka profesiynoyi osvity” / V.F. Prusak. – Iv.-Frankivs'k, 2006. – 24 s.

6. Trebovaniya k minimumu sodержaniya i urovnyu podgotovki vyipusnikov po spetsialnosti 0524.00 – “Dizayn”. – Rezhim dostupu: http://www.ndn.su/text/text_dobr.htm

7. Turchyn V.V. Osoblyvosti formuvannya proektno-obraznoho myslennya dyzaynera: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. mystetstvoznavstva spets.: 05.01.03 “Tekhnichna estetyka” / V.V. Turchyn. – Kharkiv, 2004. – 20 s.

8. Sharenkova E.V. Dizayn-obrazovanie na sovremennom etape. – Rezhim dostupu: http://jeducation.ru/1_2007/index_1_2007.html

9. Dizayn. Illyustrirovannyiy slovar-spravochnik / Pod red. G.B. Minervin, V.T. Shimko, A.V. Efimov. – M.: Arhitektura-S, 2004. – 288 s.

10. Academic programs at the Faculty of Design: POLITECNICO DI MILANO. – Milan: POLITECNICO DI MILANO, 2007. – 206 p.